

แต่ตั้งใจ

พระอาจารย์ทูล ขิปปปัญโญ

แต่อย่างไร...จะให้เธอรู้

หลวงพ่อกุล จิปาปณโณ

คำปรารภ

ในช่วงชีวิตของหลวงพ่ ท่านได้เทศน์โปรดชาวโลกทั้งหลายมากมายกว่า ๕๐๐ กัณฑ์ เราได้ถอดเทปออกมาจัดทำเป็นหนังสือ เพื่อว่าคำสอนของหลวงพ่อันมีค่า จะได้เป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับทุกท่าน เพราะมีหลายๆ ท่านที่ถนัดที่จะอ่านมากกว่าฟัง

จะสังเกตได้ว่าหลวงพ่จะเทศน์คำสอนแตกต่างกันในแต่ละวาระ เช่น เทศน์ในงานศพ งานบุญ หรือเทศน์โปรดญาติโยม พระภิกษุ สามเณร หรือนักปฏิบัติที่มุ่งตรงต่อมรรคผลนิพพาน

หนังสือที่จะออกมาชุดนี้จะมีทั้งหมด ๑๐ เล่ม จะเป็นกัณฑ์เทศน์โปรดพระภิกษุ สามเณร ในช่วงระหว่างปีพ.ศ. ๒๕๓๗ ถึงพ.ศ. ๒๕๔๓ ผู้จัดทำเห็นว่าเป็นประโยชน์มหาศาลไม่เฉพาะต่อนักบวชเท่านั้น แต่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่หวังความสุขเล็กๆ น้อยๆ ในชีวิต จนถึงผู้ที่หวังนิพพาน ในแต่ละตอนของเนื้อหาสาระ จะมีเคล็ดลับ และเทคนิคที่จะช่วยประติดประต่อความข้องใจในขณะปฏิบัติ ซึ่งขณะนี้ปราศจากหลวงพ่ที่จะเป็นผู้ตอบคำถาม

หนังสือทั้ง ๑๐ เล่มนี้ ได้รวบรวมมาจากการถอดเทปหลายม้วนด้วยกัน ตั้งชื่อเสียใหม่ ซึ่งฟังแล้วอาจจะดูใจผู้อ่านอยู่บ้าง แต่เนื้อหาสาระจะยังคงเป็นคำสอนของหลวงพ่ทูลอยู่อย่างสมบูรณ์ ลองอ่านดูสักกัณฑ์ คณะผู้จัดทำได้ใช้เวลาและความสามารถเต็มที่

กับหนังสือชุดนี้ และหวังอย่างยิ่งว่าผู้อ่านจะได้ประโยชน์สม
เจตนารมณ์

หลวงพ่อก็ได้พยายามที่จะสื่อความหมายคำสอนของ
พระพุทธองค์ให้เข้าใจได้ง่ายและปฏิบัติตามได้ เพื่อว่าเมื่อปราศจาก
หลวงพ่อก็แล้ว ลูกศิษย์ก็จะยังเดินทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ช่วยถอดเทปทั้ง ๑๖ ชุดนี้ ได้แก่
คุณพิราศิณี คุณเบญจ์ คุณพมญา พระทวี และพระดร.ณัฐ ผู้ช่วย
ตรวจทานในภาคภาษาบาลีและจัดทำรูปเล่ม และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
คุณธนวัช (โหน่ง) ที่ช่วยเป็นที่ปรึกษาในการตั้งชื่อหนังสือและ
ออกแบบปกทั้งหมด เด็กชายณัฐวัชต์ (น้องกร) ผู้วาดภาพประกอบ
ในเล่ม และคุณโสรัถยา (หมออิว) ผู้เป็นธุระในการจัดพิมพ์

ขออนุโมทนากับทุกท่านแม้ไม่ได้เอ่ยนามมาในที่นี้ ที่มีส่วน
ช่วยให้หนังสือชุดนี้ สำเร็จออกมาได้สมเจตนารมณ์ตามที่หลวงพ่
อเคยตั้งใจไว้

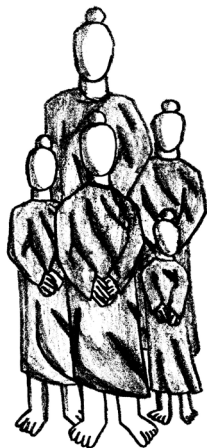
ขอกุศลผลบุญที่เกิดจากการกระทำนี้ จงส่งผลให้ท่านทั้ง
หลายบรรลุปเป้าหมาย ไม่ว่าทางโลกหรือทางธรรมโดยสมบูรณ์ ให้
ปัญญาเกิดจนเป็นที่พึงของตัวเองได้ให้ทางสว่าง บรรลุถึงมรรคผล
นิพพานในเร็ววัน ในชาตินี้ ด้วยกันทุกถ้วนหน้าด้วยเทอญ

แม่ชีโย

๘ มกราคม ๒๕๕๖

เราจะ “ตั้งใจ” ที่เคยเป็น เคยคิด เคยเชื่อ ที่ทำให้
เราเป็นทุกข์มาโดยตลอดนี้เสียใหม่ อย่างไร โปรดติดตามได้
จาก

“แต่อย่างไร...จะให้เธอรู้”

ยุคสมัย

จะให้อุบายในธรรมะบางส่วนเอาไว้ คือได้ถามๆ ดูแล้วว่า คณะพวกเราทั้งหมดนี้ ส่วนใหญ่ยังไม่เคยปฏิบัติเท่าที่ควร วันนี้จะอธิบายเรื่องศาสนาให้ฟังสักนิดหนึ่ง พอเป็นพื้นฐานเอาไว้

เรื่องพุทธศาสนาของเราที่เราเคารพนับถือกันอยู่ขณะนี้ ถู่ว่าพวกเราโชคดีที่ได้มาเกิดทันพุทธศาสนา พุทธศาสนานี้เกิดขึ้นมาเป็นครั้งเป็นคราว เป็นยุคเป็นสมัยเท่านั้น เกิดขึ้นมาแล้วก็เสื่อมไป ประวัติความเป็นมาของพระพุทธเจ้าหลายๆ พระองค์ที่ผ่านมานั้น บางองค์ก็มีอายุสั้น บางองค์ก็มีอายุยาวไม่เท่าเทียมกัน สำหรับภัทรกัปนี้ มีพระพุทธเจ้ารวมกันถึง ๕ องค์ แต่ก็ได้ผ่านไปแล้ว ๔ องค์ เหลืออีกองค์หนึ่งชื่อว่า พระศรีอริยเมตไตรย

คำว่า ภัทรกัป นั้นเป็นกัปของพระพุทธเจ้า บางภัทรกัปก็มี ๕ พระองค์ และจะไม่มากเกินไปกว่านี้ ในแต่ละ

กับ บางกับก็มี ๓ องค์ บางกับก็มีองค์เดียว หรือมี ๒ องค์อย่างนี้เป็นต้น คือภทฺธกับที่เรายู่นี้มีพระพุทธรเจ้ารวมกัน ๕ องค์ พระองค์หนึ่งมีชื่อว่า กุสสันโธ นั้นเป็นภทฺธกับอันเดียวกัน แต่ก็ผ่านไปแล้ว พระพุทธรเจ้ากุสสันโธนั้นมีอายุชั้ย ๔๐,๐๐๐ ปี คือคนยุคนั้นสมัยนั้นมีอายุชั้ย ๔๐,๐๐๐ ปี เช่นเดียวกัน ฉะนั้น ในยุคนั้น พระพุทธรเจ้ากุสสันโธมาตรัสรู้เป็นพระพุทธรเจ้ามีอายุชั้ย ๔๐,๐๐๐ ปี เมื่อโปรดเวไนยสัตว์ทั้งหลายได้ผ่านไปแล้วก็หมดไป เรียกว่าเป็น *สูญกับ* ยาวนาน

จนถึงพระพุทธรเจ้าที่เรียกว่า *พระโกนาคมโน* มนุषย์มีอายุชั้ย ๒๐,๐๐๐ ปี และก็เมื่อโปรดเวไนยสัตว์เสร็จภาระแล้วก็นิพพานไป แล้วก็ทิ้งช่วงมา อายุยาวนานอีก จนถึงพระพุทธรเจ้าองค์ที่ ๓ ชื่อว่า *กัสสโป* มีอายุชั้ยอยู่ ๑๐,๐๐๐ ปี เมื่อถึงยุคถึงสมัยนั้นก็โปรดเวไนยสัตว์ทั้งหลาย ก็ผ่านพ้นไปทิ้งช่วงเป็นสูญกับต่อมายาวนาน จนผ่านมาถึงพระพุทธรเจ้าองค์ปัจจุบัน คือยุคนี้นี้เรียกว่า *พุทธสมณโคดม*

พระพุทธรเจ้าพระองค์นี้ได้มาเกิดในช่วงอายุชั้ยคน ๑๐๐ ปี แต่พระองค์มีอายุชั้ย ๘๐ ปี แต่ตามปกติแล้วคนในยุคนั้นมีอายุชั้ย ๑๐๐ ปี พระองค์ก็มีการโปรดเวไนยสัตว์ ผ่านพ้นไป

พระองค์มีความเมตตาส่งสารต่อสัตว์โลกทั้งหลาย จึงได้วางศาสนาเอาไว้ ๕,๐๐๐ พระวัสสา

พระพุทธเจ้าบางพระองค์ก็ไม่ได้วางศาสนามาคำสอนไว้ เมื่อหมดพระองค์ก็ทิ้งไปอย่างนั้น แต่พระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันนี้ได้วางศาสนาไว้ถึง ๕,๐๐๐ ปี เดียวนี้ได้ผ่านมาแล้ว ๒,๕๓๗ ปี เหลืออยู่สองพันกว่าปี ศาสนาพุทธของเราก็จะหมดจากโลกนี้ไป ก่อนศาสนาจะหมดจากโลกนี้ไป อายุคนเราจะลงต่ำสุดเหลืออยู่ ๑๐ ปีเป็นอายุขัย เดียวนี้อายุขัยของคนเราโดยถัวเฉลี่ยแล้วประมาณ ๗๕ ปีเป็นอายุขัย คือร้อยปีอายุขัยลดลงหนึ่งปี ลดลงเรื่อยๆ นับจากวันนี้เป็นต้นไป อีก ๖,๕๐๐ ปีข้างหน้า คนจะมีอายุขัยเหลืออยู่ ๑๐ ปีเป็นอายุขัย เกิดมา ๓ ปีก็จะแต่งงานกันได้ ตั้งครรภ์อยู่ ๓ เดือนก็จะคลอด นั่นคือยุคต่อไป

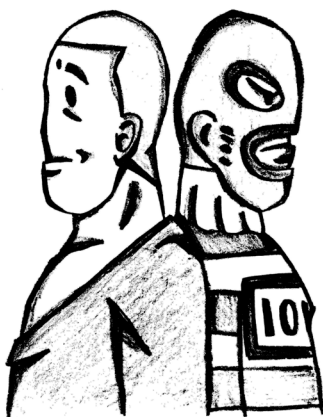
แต่ก่อนจะถึงยุคนั้น ศาสนาพุทธของเราได้หมดไปแล้ว และจะเป็นสุญญากาศ เป็นช่องว่างจากศาสนา คนในยุคนั้นจะอยู่กันเหมือนสัตว์เดียรัจฉาน ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีกฎหมายอะไรรองรับไว้เลย จิตใจของคนในยุคต่อไปนั้นจะก้าวร้าว จะมีอะไรหลายๆ อย่างมากมายขึ้นมา เป็นคนที่มีความรุนแรงในทุกๆ

ด้าน จะเป็นราคะก็ดี ตัณหากัณตี ความโลภ ความโกรธ ความหลงก็ดี จะมีความรุนแรงมากขึ้น ผิดปกติกว่าทุกวันนี้ เรียกได้ว่าเป็นธรรมชาติของโลกนั่นเอง

เมื่อถึงยุคคนมีอายุขัย ๑๐ ปีตายแล้วอย่างนี้ อายุขัยก็จะเพิ่มขึ้นอีก มันจะเพิ่มได้เพราะในยุคนั้นจะมีคนมีบุญอีกกลุ่มหนึ่งลงมาเกิด เมื่อลงมาเกิดแล้ว คนกลุ่มนี้จะมาจับคู่กันเอง อยู่เป็นคู่ผัวตัวเมียกัน และมีลูกมีหลานออกมา จากนั้นมาคนกลุ่มนี้เขาจะมีการรักษาปฏิบัติธรรมกรรมบท ๑๐ อาศัยเทพเป็องบนดูแลรักษาช่วยกัน จากนั้นมาอายุขัยของคนกลุ่มนั้นตามปกติแล้วอายุขัย ๑๐ ปีตาย ต่อมาอายุขัยจะเพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ คือร้อยปี อายุขัยจะเพิ่มขึ้นหนึ่งปี เป็น ๑๑ ปีจึงตายอีกร้อยปีจะเพิ่มขึ้นเป็น ๑๒ ปีจึงตาย อายุขัยจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพิ่มทุกร้อยปี จนอายุขัยของคนนั้นจะเพิ่มขึ้นมากขึ้นๆ จนอายุขัยห้าสิบปี ร้อยปี อายุขัยพันปี หมื่นปี อายุขัยแสนปี อายุขัยล้านปี อายุขัยโกฏิปีไปเรื่อยๆ เมื่ออายุมากขึ้นเท่าไร รูปร่างกายของคนในยุคนั้นก็ใหญ่โตขึ้นมาเป็นลำดับจนถึงอายุอสงไขยปี นี่เป็นเพดานของอายุขัยของมนุษย์โลก จากนั้นคนจะมีความประมาท เพราะอยู่กับโลกมายาวนาน เกิดความเบื่อ

ในการเกิดหรือความเป็นอยู่ของตัวเอง ด้วยเหตุนี้อายุขัยก็จะลดลงมา คือร้อยปีลดลงหนึ่งปี เหลืออายุขัยอยู่เป็นล้านๆ ปี อายุขัยเหลืออยู่ ๙๐,๐๐๐ ปี อายุขัยเหลืออยู่ ๘๐,๐๐๐ ปี

ในช่วงอายุขัย ๘๐,๐๐๐ ปีนี้เอง พระศรีอริยเมตไตรย จะลงมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า นี่คือการยาวนาน ดุสิตว่ามันต่างกันขนาดไหน ส่วนมากเราเข้าใจว่า ศาสนาพุทธองค์นี้หมดไปก็จะมีอีกองค์หนึ่งแทนที่ลงมาง่ายๆ มันไม่ได้เป็นอย่างที่เข้าใจ มันเป็นสัญญักปอยู่ยาวนานเหลือเกินกว่าจะมีพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่ง ถ้ากับได้มีพระพุทธเจ้าองค์เดียวละก็ เวลาที่ยาวนานมากกว่านี้อีกหลายสิบเท่า นี่เรียกว่าอายุขัย

กลับตัวกลับใจ

พระพุทธเจ้าของเราองค์ปัจจุบัน ยังมีความเมตตา
 สงสารต่อมวลมนุษย์ว่า ยุคต่อไปนั้น ยังพอมีคนมีนิสัยมีปัจจัย
 พอจะรู้แจ้งเห็นจริงในสัจธรรมคำสอนของพระองค์ได้ พระองค์
 จึงได้วางศาสนานี้ไว้ให้แก่พวกเราทั้งหลาย

ต่อไปนี้จะอธิบายเรื่องของพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน
 พระองค์ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแล้ว พระองค์ได้มองเห็นนิสัย
 หรือปัจจัยวาสนาบาปมีอินทรีย์ของมวลมนุษย์ทั่วโลกว่า ต่อไป
 นี้พระองค์จะประกาศศาสนาอย่างไร จะให้คนในยุคนี้สมัย
 นั้น มีความรู้มีความเข้าใจในสัจธรรมคำสอนของพระพุทเจ้า

สัจธรรมคำสอนของพระพุทเจ้านั้น พระองค์เอามา
 จากไหน พระองค์ก็เอามาจากบุคคลนั่นเอง เอาเรื่องของ
 บุคคลมาสอนคน เรื่องคนนั้นมีความดีอย่างนี้ เขาได้สร้างบุญ
 กุศลบาปมีมาอย่างนี้ ก็เอาเรื่องคนดีนั้นแหละมาประกาศให้คน
 ได้รู้ได้เข้าใจ เพื่อเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ หรือบางคนมี

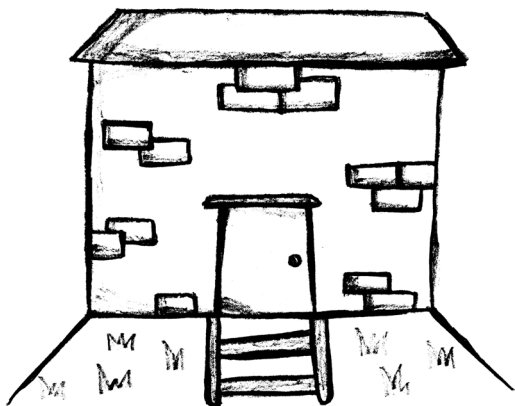
ความชั่ว ทำไม่ดีไม่งาม กรรมตามสนอง ก็เอาเรื่องของกรรมชั่วของคนๆ นั้นแหละมาบรรยาย มาประกาศให้โลกได้รู้ว่าการทำชั่วเป็นอย่างไร เพื่อให้เราทั้งหลายได้กลัวในความชั่ว ไม่อยากทำ ไม่กล้าทำความชั่วเหล่านั้น

อีกอย่างหนึ่ง เมื่อพระพุทธเจ้าจะประกาศศาสนา มีหลักอะไรในการเริ่มต้นในการประกาศศาสนา พระองค์จะมองเห็นนิสัยของคนว่า คนๆ นั้นมีความเห็นผิดทั่วๆ ไป คือไม่เข้าใจในการปฏิบัติเพื่อจะบรรลุธรรมเป็นพระอริยเจ้าได้ เพราะคนเป็นมิชฌาทิฏฐิ มีความเห็นผิดต่อแนวทางมรรคผลนิพพาน เมื่อคนเห็นผิดอย่างนี้ พระองค์จะอธิบายให้เขาฟังอย่างไร เขาจึงจะกลับตัวกลับใจ กลับมายอมรับความจริงที่พระพุทธเจ้าได้สอนเอาไว้

อุปบายที่จะแก้มิชฌาทิฏฐิของคนเหล่านั้นได้มีอะไร มีความจริง เอาความจริงที่มีอยู่เป็นอยู่ทั้งหมดนั้นแหละ มาสอนเขา ให้เขารู้ว่าความจริงของโลกเป็นอย่างไร กล่าวคือเมื่อมีการเกิดขึ้นมาแล้ว มาแก่ แล้วก็มาเจ็บ แล้วก็มาตาย มีการพลัดพรากจากกัน มีความทุกข์ ร้องไห้ร้องให้ เพราะการยึดมั่นถือมั่นสิ่งใดเป็นทุกข์ แม้แต่ความยึดมั่นถือมั่นใน

ธาตุชั้นรฐของตัวองก็ป็นทุกขัเช่นเดียวกัน

พระพุทธรเจ้าจึงได้วางแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาให้บุคคลกลุ่มนั้นได้เข้าใจ เอาหลักความจริงนั้นแหละไปสอนเขา พูดง่ายๆ ว่า คำสอนของพระพุทธรเจ้าเป็นหลักเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น แต่ก่อนเขามีความคิดเห็นอย่างนี้ แต่บัดนี้พระพุทธรเจ้าจะเอาความจริงอย่างนี้ไปเปลี่ยนความคิดเห็นของเขา ให้เขาได้เกิดควมสำนึกว่า ตัวเรานี้ไม่มีอะไรป็นของสิ่งทีเที่ยงแท้แน่นอนแต่อย่างใด เกิดขึ้นมาแล้วก็เพียงมาหาอยู่หากิน แล้วก็ตายไป ถึงจะมีความรัก ความยินดีพอใจในกามคุณก็ตาม ความยินดีพอใจในกามคุณนี้เองทีป็นเหี่ยวล่อให้สัตว์โลกทั้งหลายได้มาหลงมงายกันอยู่ทั่วโลก

บ้านพักอาศัย

พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่เรามีกรรมสิทธิ์อยู่ว่าเป็นของเรานั้นไม่จริง ทุกอย่างในโลกนี้ไม่มีสิ่งใดเป็นของของเราทั้งสิ้น สมมติว่าวัตถุดิบทั้งหลายทั้งปวงก็ดี ทั้งหมดนี้ก็ไม่มีวัตถุดิบอะไรในโลกนี้จะเป็นของใคร

ทุกคนที่เกิดมาแล้วมีสิทธิที่จะหาปัจจัยทั้งหลายในโลกใบนี้ มาหล่อเลี้ยงชีวิตตัวเองไว้ได้ เรียกว่าหาอยู่หากิน ทำไร่นา เรียกว่าปัจจัยสี่เหล่านี้ เมื่อหามาได้เท่านี้ ก็มาอยู่ไป กินไป อาศัยไป เพื่อบรรเทาประทังชีวิตให้อยู่ได้วันหนึ่งคืนหนึ่ง เมื่อที่สุดแล้วก็ล้มหายตายจากกันไป วัตถุดิบที่หามาได้ทั้งหมดนั้น ถ้ายังใช้ไม่หมดก็ทิ้งกับโลกนี้ต่อไป ให้ลูกหลานรับสืบทอดต่อไป เมื่อลูกหลานเหล่านั้นรับสืบทอดต่อไป ถึงเวลาเขาก็ตายกันไปอีก สมบัติยังตกค้างอยู่ในโลกนี้อีกต่อไป นี่สมบัติของโลกนั้นเป็นอยู่อย่างนี้ คนเราก็เป็นอยู่อย่างนี้ จึงไม่มีใครใดคนหนึ่งในโลกนี้จะมียึดถือเอาสมบัติทั้งหมดเป็น

สมบัติของเขาได้อย่างแท้จริง

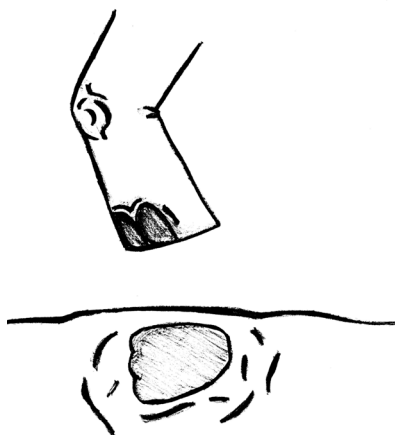
พระพุทธเจ้าได้ประกาศความจริงเหล่านี้ให้เขาฟัง ให้เขาได้รู้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างนั้น ไม่มีสิ่งใดเป็นของของใครทั้งสิ้น ให้เขาได้เข้าใจว่า ถ้าสิ่งใดไม่มีของใครแล้วอย่างนี้ จะมาเกิดทำไมหนักรหนา เกิดขึ้นมาแล้วก็หาอยู่หากิน เป็นทุกข์ขนาดไหน แล้วก็ตายไปเสีย พระพุทธเจ้าได้มองเห็นความจริงอย่างนี้ จึงเอามาเทศน์ให้เขาฟัง

แม้แต่สังขารร่างกายทั้งหมดที่เรามีอยู่ทุกวันนี้ก็ตี รูป ร่างกลางตัวทั้งหมดนี้ ไม่มีรูปร่างกลางตัวส่วนใดเป็นของเราอย่างแท้จริง อันนี้เป็นรูปสังขาร คือสังขารของจิตได้สร้างรูปสังขารตัวนี้ขึ้นมา แล้วก็อาศัยกันไป

เหมือนเราสร้างบ้านขึ้นมาหลังหนึ่ง เมื่อสร้างขึ้นมาแล้วก็มาอาศัยบ้านหลังนี้ ต่อไปเมื่อบ้านหลังนี้ทรุดโทรม หักพังลงไปแล้วเมื่อไหร่ก็ทิ้งไป แล้วก็สร้างบ้านหลังใหม่อยู่ต่อไป

อันนี้ฉันใด ใจเราเมื่อมาสร้างสังขารร่างกาย รูปร่างนี้ขึ้นมาแล้ว มันก็มาแก่ มาเจ็บ แล้วก็มาตายจากกันไป แต่จิตใจนั้นหาได้ตายไม่ มีแต่จะไปสร้างภพสร้างชาติ หารูปนามต่างๆ

มาเป็นที่พักของใจอีกต่อไป นี่เรียกว่าจิตใจของเรานั้นสร้างกายขึ้นมา ก็เพียงแต่มาอาศัยชั่วคราวเท่านั้น แล้วก็มาพลัดพรากจากกัน ในการพลัดพรากจากกันในระหว่างกายกับใจนี้ ก็ให้รู้เห็นว่าเป็นจริงของโลก เป็นอยู่อย่างนี้ให้คนทั้งหลายในยุคนี้มีความเข้าใจ ไม่ไปยึดมั่นถือมั่นว่าสิ่งใดเป็นของของเราทั้งสิ้น

รอยเท้าช้าง

พ ระพุทธเจ้ามาแก้ไขปัญหาของคนที่มีความคิดผิด ความเข้าใจผิด ที่เป็นมิจฉาอยู่นั้น ให้กลับมาเข้าใจตามความเป็นจริง เรียกว่าเป็นสัมมาทิฏฐิ มีความเข้าใจอย่างถูกต้อง เห็นชอบ เป็นธรรม

พระองค์จึงได้วางหลักแนวทางปฏิบัติไว้ ๘ ประการ เรียกว่า มรรค ๘ เริ่มต้นตั้งแต่สัมมาทิฏฐิเป็นหลักใหญ่ เป็นหลักสำคัญ และก็สัมมาสังกัปปो ตัวยาวลงมา

ถ้าหากว่าทุกคนมีความเข้าใจในหลักเหตุผล ตามหลักความเป็นจริงของสัมมาทิฏฐิแล้วอย่างนี้ การพิจารณาสิ่งใด ดำริสิ่งใด ก็เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักเหตุผล นี่ก็เพราะ พระพุทธเจ้ามาแก้ไขปัญหาด่วนนี้ พึงง่ายดาย ว่าพระพุทธเจ้าสอน พุทธบริษัทในครั้งพุทธกาลนั้นเพื่ออะไร สอนเพื่อให้บุคคลนั้น มีความเข้าใจตามหลักความเป็นจริงที่มีอยู่ในโลก

ความเป็นจริงภายในคือตัวเรา ความเป็นจริงภายนอกคือสิ่งอื่น สัตว์อื่น สิ่งภายในก็ดี ภายนอกก็ดี ไกลก็ดี ใกล้ก็ดี หยาบก็ดี เละเอียดก็ดี ให้มีความรู้จริงเห็นจริงด้วยกันทั้งหมด สิ่งทั้งหมดนี้จะมีหลักฐานประการใด มันเป็นอย่างที่ถูกต้องแล้ว

พระองค์จึงได้วางหลักความเป็นจริงอีกอย่างหนึ่ง เรียกว่า ไตรลักษณ์ ไตรลักษณ์นี้เป็นตัวรับประกัน เป็นตัวชี้ขาดได้ว่าในโลกนี้ไม่มีอะไรเที่ยงแท้แน่นอน นอกจากความตายอย่างเดียว คือให้รู้จักของที่ไม่เที่ยง ที่เรายึดถือยึดมั่นกันอยู่ทุกวันนี้ ยึดในสิ่งที่ไม่เที่ยง เมื่อเราเข้าใจว่าเที่ยง จะเกิดความทุกข์ขึ้นมา ความทุกข์ของคนเรามันอยู่ที่นี้ ความทุกข์กาย ความทุกข์ใจ ความเข้าใจผิดในสิ่งที่ไม่เที่ยงว่าเที่ยง มีความเข้าใจผิดในของของเรา และมาแก้ไขปัญหาตัวนี้ ทั้งนี้มีสัมมาทิฐิ คือ ปัญญาความเห็นชอบ อย่างใหญ่เป็นหลักประกัน

การประกาศศาสนาของพระพุทธเจ้าเริ่มต้นจากจุดนี้จุดเดียว คือ สัมมาทิฐิ เริ่มคำสอนตรงนี้ ถึงจะมีคำสอนอีกต่อไป ก็มารวมอยู่ในสัมมาทิฐิตัวเดียว พระองค์ได้พูดได้อธิบายชัดเจนแล้วว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย รอยเท้าสัตว์ทั้งหลายในโลกนี้ ย่อมมารวมอยู่ในเท้าช้างแห่งเดียว บรรดาธรรมทั้งหลาย

ย่อมมารวมอยู่ในความเห็นชอบ คือสัมมาทิฏฐินี้แห่งเดียวเท่านั้น
 บรรดาบรรคทั้งหลาย ๗ ข้อ คือ สัมมาสังกัปปो สัมมาวาจา
 สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว สัมมาวายาโม สัมมาสติ สัมมา
 สมานิ ก็มารวมอยู่ในสัมมาทิฏฐิ คือความเห็นชอบนี้อย่างเดียว
 นั้นเอง ตัวนี้เป็นหลักสำคัญ มีทางเส้นเดียวเท่านั้น ถึงจะมีใน
 โพรธิปักขิยธรรม ๓๗ ก็ดี เช่นว่ามีอินทรี ๕ มีพละ ๕ มี
 อิทธิบาท ๔ หรือสติปัฏฐาน ๔ ก็ตาม ทั้งหมดนี้ไปรวมอยู่กับ
 สัมมาทิฏฐิตัวเดียว นี่เป็นหลักใหญ่

เปิดเผยให้รู้

เมื่อเราพิจารณาเรื่องสติปัฏฐานทั้ง ๔ พิจารณาปฏิบัติในแง่ว่า กาย เวทนา จิต ธรรม การภาวนาในเรื่องสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ อาศัยกายเป็นหลักข้อหนึ่ง จะพิจารณาอย่างไร ปฏิบัติอย่างไรต่อกายส่วนนี้ เมื่อกายเรามีอยู่อย่างนี้แล้ว

การพิจารณากายให้เป็นไปในรูปสมณะก็ย่อมทำได้ หรือภาวนาท่างกายให้เป็นวิปัสสนาก็ทำได้เช่นเดียวกัน แต่การพิจารณารูปกายที่เรียกว่า กายานุปัสสนา นั้น ถ้าพิจารณาในรูปสมณะแล้ว จะเพียงกำหนดสติระลึกรู้อยู่ในกายส่วนใดส่วนหนึ่ง จะยืน เดิน นั่ง นอน ก็ดี ระลึกรู้อยู่เท่านั้น ดังที่ทำกันอยู่ทุกวันนี้ เป็นลักษณะที่ว่า กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน เวลานั่งก็รู้ว่าเรานั่ง เวลาเราคู้แขนเหยียดแขน ก็รู้ว่าเราคู้แขนเหยียดแขน เมื่ออวัยวะของกายเคลื่อนไหวไปอย่างไร ก็มีสติระลึกการเคลื่อนไหวของกายส่วนนี้ อันนี้เป็นลักษณะที่ว่า อุบายของสติเป็นที่ตั้ง ครองอยู่ในสมถกรรมฐาน

ส่วนจะปฏิบัติอยู่กับกายให้เป็นวิปัสสนากรรมฐานนั้น
 ทำอย่างไร เราต้องมาศึกษาหลักของกรรมฐานทั้งสองนี้ให้เข้าใจ
 เสียก่อนว่า กรรมฐานทั้งสองนี้มีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร และ
 มีความแตกต่างกันอย่างไร กรรมฐานทั้งสองนี้มีความแตกต่างกัน
 อยู่น่มาก มีอุปายการปฏิบัติต่างกัน ลักษณะของสมถกรรมฐาน
 นั้น เป็นอุปายที่ห้ามความคิดทุกประเภท จะคิดโน้นคิดนี้ ปรง
 นั้นปรงนี้ หรือว่าคิดหน้าคิดหลัง ซ้ายขวา หรือคิดเรื่องอดีต
 อนาคตนี้ ห้ามเด็ดขาด คือห้ามความคิดทุกอย่าง เพียงว่าให้
 ระลึกรู้อยู่กับกายเราอย่างเดียวเท่านั้น นั่นคือหลักของสมถะ

แต่หลักวิปัสสนานั้นไม่เหมือนกัน หลักวิปัสสนาเป็น
 หลักใช้ความคิด ไม่เหมือนกับสมถะ คือคิดพิจารณาแยกแยะ
 สิ่งที่เรามีความเข้าใจอยู่นั้น ออกมาเปิดเผยให้รู้หลักความจริง
 ของสิ่งเหล่านี้ ความคิดนี้ คิดได้ทั้งอดีต ทั้งอนาคต และปัจจุบัน
 คือคิดให้เป็นไปตามหลักความจริงทั้งหมด เช่น พิจารณาเรื่อง
 อสุภะเป็นต้น เอาเริ่มต้นลงมาตั้งแต่ เกสา โลมา นखा ทันตา
 ตะโจ รื้อสิ่งที่เป็นส่วนของกายนี้ออกมาเป็นชิ้นเป็นส่วน ให้
 พิจารณาลงสู่อสุภะอสุภัง ของไม่สวยไม่งามอย่างนี้เป็นต้น นี่
 คือลักษณะการใช้ปัญญาพิจารณาในหลักวิปัสสนา

วิปัสสนา แปลว่า ตัวปัญญา ถ้าพูดตามภาษาชาวบ้าน เราแล้วก็เป็นตัวความคิด ถ้าพูดภาษาธรรมก็คือปัญญา จะพูดสูงกว่านี้เรียกว่าวิปัสสนาก็ได้ แต่ยังไม่ถึงขนาดวิปัสสนาโดยสมบูรณ์ เราเอาแค่ว่าหลักปัญญา อันนี้ก็ใช้ได้ นั่นคือหลักปัญญานี้เอง เป็นหลักวิปัสสนา คือความครุ่นคิด การไตร่ตรอง การใคร่ครวญ การวิจัยวิเคราะห์ต่างๆ ให้เป็นไปตามหลักความเป็นจริงทั้งหมด นี่คือนิยามหลักวิปัสสนา

ไม่เท่าเทียมกัน

ให้เห็นความไม่เที่ยงของร่างกายว่าเป็นอย่างไร ให้รู้จักว่าความไม่เที่ยงของกายนี้มีความเป็นมาในอดีตเกี่ยวข้องกับปัจจุบันนี้อย่างไรบ้าง ให้มองเห็นชีวิตของเราในปัจจุบันนี้ว่าชีวิตของเราไม่ได้เกิดชาติเดียวเท่านั้น มันยังมีอดีตส่งผลมาทำให้คนเราทุกวันนี้มีสภาพความเป็นอยู่แตกต่างกัน นั่นคือกรรม

กรรมมันตามสนองถึงให้ผลมาอย่างนี้ คนจึงมีความแตกต่างกันอย่างนี้ นี่ก็ส่วนหนึ่ง คนเราเกิดมาแล้วอายุขัยไม่เท่าเทียมกันก็เพราะกรรม นี่การพิจารณาเรื่องกรรม ในอดีตมาถึงปัจจุบันนี้ กรรมให้ผลไม่เท่าเทียมกัน สำหรับคนทุกวันนี้ ยุคนี้มีอายุสั้นเพราะอะไร เพราะกรรมในตัวยุติบาต คนนั้นได้ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตมามาก เมื่อถึงยุคนี้อายุขัยก็สั้นไป การฆ่าสัตว์ก็ดี การลักทรัพย์ก็ดี ผิดในกามก็ดี ตัวพูดเท็จพูดไม่จริงก็ดี ตัวสุราก็ดี พระพุทธเจ้าทรงมองเห็นสิ่งที่เป็นกรรมทั้งหมดนี้ และพระองค์ก็เอาสิ่งทั้งหมดนี้มาสอนเราเอาไว้โดยการใช้ความ

คิด ให้เราคิด สอนตัวเอง หรือพูดง่ายๆ ว่า คำสอนของ พระพุทธเจ้า คือหลัก คืออุบายสอนใจโดยตรง

ใจเรานี้เป็นสิ่งที่สอนได้ยาก ไม่มีสิ่งอื่นใดในโลกจะสอน ได้ยากเท่ากับใจของเรา ด้วยเหตุนี้ใจจึงเลื่อนลอยตามกระแส โลกมาเกิดหลายกัปหลายกัลป์ หลายชาติหลายภพจนถึงปัจจุบัน นี้ ก็เพราะใจเราสอนยากนั่นเอง เรื่องการสอนใจนี้ ถ้าไม่ใช่ ปัญญาสอนแล้ว จะไม่มีสิ่งอื่นใดจะสอนได้ นี่เป็นหลักสอนใจ โดยตรง ทำไมจึงต้องสอนใจ ก็เพราะใจมันหลงนั่นเอง

คำว่า หลง หลงกับโลกอันนี้ หลงทั้งภายในตัวเอง และ ก็หลงสิ่งภายนอกด้วย หลงสิ่งที่มีชีวิต และหลงสิ่งไม่มีชีวิต เมื่อ มีความหลงขึ้นมาเมื่อไหร่ ความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งนั้นว่าเป็น เรา เป็นของของเรา ย่อมปรากฏขึ้นกับเรานี่เอง

นี่เป็นหลักที่พระพุทธเจ้าจะสอนให้เราเข้าใจอย่างนี้ เพื่อให้รู้ว่าการเกิดมาในโลกนี้มีความทุกข์อย่างไรบ้าง เริ่มต้น จากทุกข์ทางกายหยาบๆ นี่เป็นอย่างไร ให้เราเข้าใจในส่วนที่เป็นทุกข์

ทุกข์ทางกายนี้ ถือว่าเป็นสภาวะทุกข์ที่มีอยู่ประจำตัว

เป็นของตายตัวอยู่แล้ว ส่วนทุกข์ภายนอก ซึ่งมี เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ทั้งหมดนี้ เป็นส่วนที่ทำให้เราทุกข์ได้ทั้งนั้นเลย ความพอใจยินดีในกามคุณทั้งหลายทั้งหมดนี้ เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น พระพุทธเจ้าจึงได้ตรัสไว้ว่า เมื่อคนเรามีความยึดมั่นถือมั่นว่า สิ่งนี้เป็นของของเรา บุคคลนั้นจะไม่เป็นทุกข์ไม่มีในโลก ความทุกข์ของคนบนโลกนี้มีมากมายเหลือเกิน

ผู้บอกทาง

เราจะเอาเรื่องความเป็นจริงทั้งหมดนี้มาสอนกัน คำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นเรื่องของความจริง เอาเรื่องความจริงมาสอน สิ่งใดไม่จริงไม่ต้องสอน เพราะมันไม่มีประโยชน์ เอาความจริงที่มีอยู่เป็นอยู่ มาสอนกุลบุตรลูกหลาน จะรู้ได้เห็นได้สอนให้คนเห็นสัจธรรม

ธรรมะที่เอามาสอนนี้ไม่ใช่ว่าเอามาจากดินฟ้าอากาศอะไร เอาเรื่องของคนมาสอนคน เมื่อเรารับฟังคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างนี้แล้ว ก็นำคำสอนนั้นมาสอนตัวเองอีกต่อหนึ่ง การฟังครูบาอาจารย์อธิบายธรรมะ ก็ยังเป็นการอบรมภายนอกอยู่ เราเพียงแต่ไปรับข้อมูลข่าวสารจากครูบาอาจารย์ไว้ แล้วก็เอามาอบรมตัวเองอีกต่อหนึ่ง

คนจะอบรมตัวเองได้นั้นต้องมีปัญญา ปัญญาของคนเราในโลกนี้มีด้วยกันทุกคน ไม่ว่าถือศาสนาอะไรก็ตาม เมื่อเกิดขึ้นมาแล้วมีปัญหาด้วยกันทั้งนั้น หรือคนทั่วโลกนี้เกิดขึ้นมา

แล้ว แต่ปัญญาของเขานั้นเป็นปัญญาฝ่ายโลกียะ คือคิดในทางโลก ไม่เข้าใจในทางธรรม เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงเอาปัญญาที่เขาມีอยู่แล้วให้เขาคิดเอง ถ้าเราพิจารณาอย่างนี้มันต้องรู้หลัก

เมื่อพระพุทธเจ้าประกาศศาสนาครั้งแรกนั้น ไม่ว่าพระองค์จะไป ณ ที่แห่งใด จะมีคนมาชุมนุมกันมากมาย และพระองค์ก็จะประกาศความจริงให้เขาฟัง คือยังไม่มีหลักการอื่นใดในครั้งพุทธกาลว่า เมื่อคนมารวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนแล้วอย่างนี้ ให้พากันรักษาศีลให้บริสุทธิ์ก่อนนะ พระพุทธเจ้าไม่สอนอย่างนั้น ท่านสอนให้คนรู้ความจริงอย่างเดียว จะสอนศีลได้อย่างไร เพราะเขายังไม่รู้จักศีล จะว่าตัวปาณา อทินนา กิว่าไม่ได้ หรือจะสอนสมาธิ เขาก็ไม่รู้เรื่องเหมือนกัน พระองค์มีแต่สอนเรื่องความจริงให้เขาฟัง ให้เขาระลึกรู้เท่านั้นเอง

ในครั้งพุทธกาลนั้น ถ้าตามประวัติของพระอริยเจ้าแล้ว ส่วนใหญ่ฆราวาสจะยังไม่รู้จักศีลเลย ศีลห้าเป็นอย่างไอก็ไม่รู้ นี่เล่าตามประวัติของพระอริยเจ้าที่เป็นฆราวาสเห็นชัดทีเดียว หลักการประกาศศาสนาของพระพุทธเจ้า เริ่มต้นจากอะไรกันแน่ สมมติว่ามีกรรมฐาน ๒ อย่าง

๑) สมถกรรมฐาน

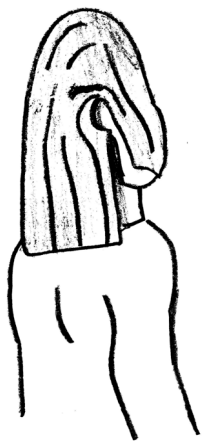
๒) วิปัสสนากรรมฐาน

กรรมฐาน ๒ อย่างนี้ ถ้าจะให้ถามหรือให้เกิดความเข้าใจว่า พระพุทธเจ้าสอนกรรมฐาน ๒ อย่างนี้ สอนอะไรก่อนกัน นี่สมมติว่าคำถามออกมาอย่างนี้ คือสอนเพื่อว่า ๑) ทำสมาธิ ๒) สอนเรื่องปัญญา พระพุทธเจ้าต้องสอนปัญญาก่อนทั้งนั้นเลย ไม่มีคำว่าสอนสมาธิก่อนแต่อย่างใด สอนปัญญาคืออะไร คือสอนให้คนมีความเข้าใจ ปัญญาเขามีอยู่แล้ว แต่อาศัยเขาคิดให้เข้าใจตามเหตุตามผล ตามหลักความเป็นจริง

พระพุทธเจ้าสอนอัญญาโกณฑัญญะ หนึ่งในปัญจวัคคีย์ทั้งห้า ท่านสอนปัญญาก่อนเลย ที่สุดที่ท่านสอนมี ๒ อย่าง นั่นคือ *อตตกิลมถานุโยค* คือสอนให้เข้าใจว่า คนอยากทนทุกข์ทรมานลำบาก เหมือนกับพวกฤาษีชีไพรที่เขาเป็นกันนั้น ใช้ไม่ได้ ไม่ถูกหลักถูกทาง

กามสุขัลลิกานุโยค คือสอนให้รู้จักโทษ ทุกข์ ภัยของกามคุณใจมีความยินดี มีความรักในกามคุณ คือ รูป เสียง กลิ่น รส นั้นเป็นทุกข์อย่างไร ก็ต้องสอนให้ปัญญาแก้ปัญจวัคคีย์นั้น

แหละ ได้ตรึงตรองใคร่ครวญตามคำสอนของพระพุทธเจ้านั้น
ไป คือปัญญาของคนนั้นมีอยู่แล้ว แต่ขาดผู้นำ ผู้ชี้แนะแนวทาง
ให้เท่านั้นเอง แต่ถ้ามีผู้แนะแนวทางให้ ให้ข้อมูลที่ดี ให้ข้อมูล
ที่ถูกต้องเป็นธรรมแล้ว ปัญญาที่เขาผู้นั้น เขาก็คิดตามได้
คิดตามเหตุผลไปได้เลย ไม่จำเป็นจะไปให้ปัญญาเกิด เพราะ
มันมีอยู่แล้วปัญญานั้น แต่มันขาดข้อมูลที่ผู้นำชี้แนะ นี่การตรึง
ตรอง นี่คือธรรมชาติของคน ของปัญญาของคน ในครั้งพุทธกาล

สวยจริงหรือ

ยกตัวอย่าง พ่อแม่ของ นางมาคันธิยา พ่อแม่นางมาคันதியานี้มีลูกสาวงามคนหนึ่งชื่อนางมาคันธิยา ที่นี้พ่อแม่ก็พยายามจะให้แต่งงานกับชายที่มีรูปสวยรูปงามเท่าเทียมสมกันกับลูกสาวตัวเอง แต่ก็หาไม่ได้ คนไหนมาสู่ขอก็มีแต่คนขี้ริ้วขี้เหร่ รูปร่างกลางตัวก็ไม่สวยงามเหมือนลูกสาวของเรา ก็ห้ามไว้ก่อนอย่าเพิ่งแต่ง

มาในวันหนึ่ง ผู้เป็นพ่อออกไปธุระข้างนอกบ้าน พระพุทธเจ้าจึงมองเห็นได้ว่า พ่อพราหมณ์ แม่พราหมณ์ ทั้งสองนั้นมินิสัยบารมีมาก่อนในอดีต แต่บัดนี้เขามีความเห็นผิดหลายๆ อย่าง พระองค์จะมาสอนมาโปรดสองผิวเมียนี พระองค์จึงมาปรากฏตัวให้เห็นในที่นั้น

เมื่อพ่อพราหมณ์เห็นแล้วอย่างนี้ แทนที่จะกราบจะไหว้ เคารพบูชา พอดูบ๊ิบเห็นทันทีเลยว่า เอ้อ ทำไมบุรุษท่านนี้จึงสวยงามนัก คู่ควรกับลูกสาวของเรามากจริงๆ ลูกสาวเราก็น่ารัก

อย่างนี้ คนนี้ก็ส่วยอย่างนี้ ถ้าคนนี้ได้เป็นลูกเขยเราเมื่อไหร่ละ ก็ ลูกสาวเราจะมีความสุขขนาดไหน ก็มีความมั่นใจว่า เดี่ยวจะเอาลูกสาวเรามาเทียบดูซิว่า ความสวยของลูกสาวของเรา นั้นกับความสวยของบุรุษท่านนี้ จะสวยงามเท่าเทียมกันขนาดไหน ถ้าเท่าเทียมกันแล้วก็จะให้แต่งงานกันเลย จึงได้บอกพระพุทธรเจ้าไปว่า ดูก่อน บุรุษ ท่านต้องยืนคอยฉันอยู่ที่นี้นะ ฉันมีธุระกับข้างบ้านนิดหน่อย เดี่ยวออกมา พระพุทธรเจ้ารู้แล้วว่า พ่อพราหมณ์จะไปเรียกลูกสาวมา พระองค์ก็ยืนรอ

เมื่อพ่อพราหมณ์เข้าไปแล้ว ก็ได้บอกให้แม่พราหมณ์ กับลูกสาวให้ไปแต่งตนแต่งตัว เครื่องประดับประดา สวยอย่างไร ทำเต็มที่ สวมใส่เต็มที่ มีบุรุษท่านหนึ่งสวยงามไปคอยข้างบ้านแล้ว คือจะดึงลูกสาวมาเทียบให้ได้ พอเสร็จแล้วก็พาลูกสาว และแม่พราหมณ์ออกมา พอมาก็ไม่เห็นพระพุทธรเจ้าแล้ว คืออำนาจมานของพระพุทธรเจ้าปิดบังเอาไว้ พระองค์ก็หนีจากที่นั่นไปประมาณซักระยะก็กลับมาตรึงจะได้ แม่พราหมณ์เห็นว่า เออ นี่ พ่อพราหมณ์ รอยเท้าบุรุษอย่างนี้ มิใช่ผู้เสพงามคุณ ไหนอยู่ที่ไหนไปดูซิ หาไปหามาไปเจอพระพุทธรเจ้ายังยืนอยู่ใกล้ๆ นั้นเอง ก็บอกแม่พราหมณ์ แม่พราหมณ์ บุรุษที่ว่ามายืนอยู่ที่

นี้แล้ว เข้ามา เข้ามา เมื่อเข้ามาก็ตั้งลูกสาวตัวเองเข้ามาเทียม
คูให้ได้ ดูซิขนาดนั้น มาเทียมคูให้ได้ว่า ความสวยงามจะกำกัณ
กันอย่างไรบ้าง ในช่วงเดียวกันพระพุทธเจ้าก็ไม่ได้ว่าอะไร ก็ได้
บอกไปว่า ดูก่อน พราหมณ์ ฟังก่อน เราจะอธิบายความจริง
ให้ฟัง

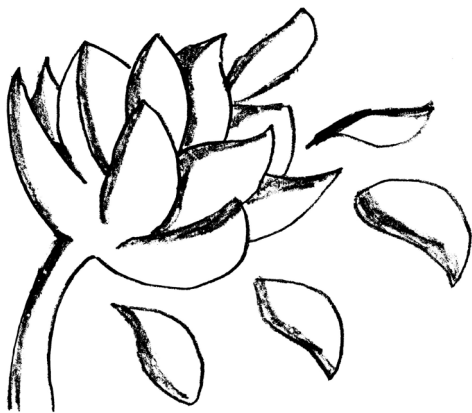
พระพุทธเจ้าก็อธิบายความจริงให้เขาฟังเสียเลย ไม่ได้
บอกว่า เธอรับศีลก่อน พราหมณ์ ไม่ได้พูด เธอทำสมาธิก่อน
พราหมณ์ ไม่ได้พูด นึกคำบริกรรมก่อน พราหมณ์ ไม่ได้พูด
อธิบายความจริงให้เขาฟัง ให้พราหมณ์นั้นฟัง พราหมณ์ทั้งสอง
ผิวเมื่ยก็ยืนฟังอย่างตั้งใจ เมื่อฟังไป นึกไป พิจารณาไปตามคำ
สอนของพระพุทธเจ้า คือก็พูดความจริง พระพุทธเจ้าพูดจริง
ทั้งหมด เมื่อพราหมณ์ทั้งสองได้พิจารณาตามความจริง คือจริง
เรื่องสังขารร่างกาย คือ กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน พระพุทธเจ้า
เอาเรื่องของกายนั้นแหละมาเป็นหลัก คือมาใช้ปัญญาพิจารณา
กาย

กายของเรานี้ตามปกติแล้ว ไม่มีส่วนหนึ่งส่วนใดจะมี
ความสดใสงดงามขึ้นมาได้ ของทุกส่วนในร่างกายของคน เช่น
เนื้อ ฟัน หนัง ก็ดี มีแต่สิ่งสกปรกโสโครกเหมือนกันทั้งนั้น ความ

หอมไม่มี ความสวยไม่มี

พระองค์ก็อธิบายเรื่องความสกปรกโสโครกในสังขาร
ร่างกายในรูปกายนี้ทั้งหมดให้เขาฟัง แยกแยะให้เขาฟังทั้งหมด
เรียกว่า อากาสสามสิบสอง เราสวดทุกวันนี้ ผม ขน เล็บ ฟัน
หนัง เนื้อ เอ็น กระดูก เยื่อในกระดูก ม้าม หัวใจ ผังผืด ตับ
ปอด ไส้กันไปจนถึงอากาสสามสิบสอง ทุกส่วนนั้นไม่มีสิ่งใดมี
ความสวยงามงดงามแต่อย่างใด สังขารอาการของคนเรา เมื่อเกิด
ขึ้นมาแล้วก็แก่ เมื่อแก่ไปแล้ว ความสวยก็ไม่มีเช่นเดียวกัน เมื่อ
พระพุทธเจ้าอธิบายอย่างนี้ให้พราหมณ์ฟัง พราหมณ์ก็มีปัญญา
เข้าใจตาม สุดท้ายพราหมณ์สองผิวเมียนั้นบรรลุนิพพานเป็นพระ
อนาคามี

นี่ดูสิว่า พระพุทธเจ้าให้ศีลห้าหรือยัง การพิจารณากาย
ใช้ปัญญาอย่างนี้ เรียกว่า *เจริญวิปัสสนา* คือพยายามตั้งแนวทาง
วิปัสสนาให้พราหมณ์สองผิวเมียเจริญวิปัสสนาตาม ให้เขารู้
ตามนี้ มีหลายๆ เรื่องในครั้งพุทธกาล คนไม่รู้จักศีลห้าก็เป็น
พระอริยเจ้าได้ เรียกว่า *การปฏิบัติธรรม*

ดอกบัวที่ร่วงโรย

พระพุทธเจ้าได้มองเห็นจุดเด่นของคนเรา จะดึง
โน้มน้าวให้คนเป็นอย่างไร นิสัยวาสนาบารมีของคนเรานั้นสร้าง
กันมาอย่างไร พระพุทธเจ้ารู้ แต่ยุคนี้สมัยนี้มีความแตกต่างกัน
กับครั้งพุทธกาลมาก คือไม่มีใครรู้วาสนาบารมีของใครได้ ว่า
ใครสร้างบารมีมาอย่างไร ฉะนั้น จึงไม่สามารถที่จะเอาธรรมะ
ให้ลูกศิษย์ลูกหาปฏิบัติ ให้บรรลุธรรมได้เหมือนครั้งพุทธกาล
ผู้มีนิสัยลักษณะรู้นิสัยบารมีของคนได้นั้นมีผู้เดียว คือ พระพุทธเจ้า
บรรดาพระสาวกทั้งหลายรู้นิสัยวาสนาบารมีของคนไม่ได้ ยก
ตัวอย่างเช่น พระสารีบุตร

พระสารีบุตรนี้ ก็เป็นผู้มีปัญญาอันเฉียบแหลมเฉียบ
ขาด เรียกว่าในครั้งพุทธกาลนั้น เป็นผู้มีความเลิศที่สุดใน
บรรดาพระอรหันต์ทั้งหลาย แต่ขนาดนั้นก็ไม่สามารถที่จะเอา
ปัญญาที่ตัวเองมีอยู่นั้น มาสอนลูกศิษย์องค์หนึ่งให้หายจาก
ความกำหนัด คือ ความกระสันอยากจะสีกไปได้ พยายามทุก
สิ่งทุกอย่าง พาไปป่าช้า ให้พิจารณาซากศพต่างๆ ศพใหม่ ศพ

เก่า อะไรก็แล้วแต่ พิจารณากันทั้งนั้น แต่ถึงขนาดนั้นก็ยังไม่หายจากความกระสันอยากจะสึก จนหมดปัญญาของพระสารีบุตร จึงนำภิกษุองค์นี้ไปหาพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าจึงตรัสบอกว่า ดูก่อน สารีบุตร ลูกศิษย์ของท่านองค์นี้ เป็นนิสัยเรตถาคตเท่านั้นที่จะช่วยได้ ผู้อื่นเทศน์โปรดไม่ได้

พระพุทธองค์ทรงเนรมิตดอกบัวให้ เมื่อให้ไปแล้วก็บอกว่า ดูก่อน ภิกษุ ให้เธอพิจารณา ดอกบัวดอกนี้ให้เป็นไปตามที่เราสอนเอาไว้ เราสอนอย่างไร ก็พิจารณาดอกบัวอย่างนั้น

ดอกบัวหมายถึงอะไร หมายถึงรูป คือหมายถึงรูปรูปร่างของดอกบัวดอกนั้นมาพิจารณา เริ่มต้นตั้งแต่ดอกบัวดอกนี้เกิดขึ้นมาได้อย่างไร ตุ่มมาจากเหง้าบัวอย่างไร มาเป็นดอกบัวอย่างไร หลุดพ้นจากปากเต่า ปากปลา มาอย่างไร ก็พิจารณาไป เมื่อถึงจุดนี้ดอกบัวก็กำลังเป็นตุ่ม ก็พิจารณาให้เป็นบานขึ้นมาซิ ให้เบ่งบานขึ้นมา เมื่อพิจารณาว่า เมื่อดอกบัวบานเต็มที่แล้วอย่างนี้ มันก็แห้ง ร่วงโรยไปเท่านั้นเอง

นี่ฉันใด ให้โอบนโยโกเข้ามาว่า สังขารร่างกายที่สุดนั้นก็เหมือนกับดอกบัวดอกนี้ เมื่อเกิดขึ้นมาแล้ว ไม่มีการเที่ยงแท้

แน่นอนแต่อย่างใด เมื่อภิกษุพิจารณาไป พิจารณาไป ตาม
ดอกบัวนั้น พออธิบายธรรมะจบ ภิกษุองค์นั้นก็บรรลुเป็น
พระอรหันต์ ดุสิตี เพียงดอกบัวดอกเดียว ถ้าหากว่าผู้มีปัญญาที่
ดีแล้วย่อมทำได้ แต่ก็มีเหตุปัจจัยอย่างหนึ่ง ภิกษุองค์นั้นชาติ
ก่อนๆ เป็นผู้ตีดอกบัวทอง ดอกบัวเงิน ไปถวายพระราชาอยู่
เป็นประจำ นิสสัยความพอใจดอกบัวดอกนี้จึงฝังใจ ติดนิสสัยมา
จากจุดนั้น

ให้หมดไปจากใจ

ในครั้งนั้น พระองค์เจ้าเทศน์ให้คนเป็นพระอริยเจ้าได้โดยไม่ได้พูดหรือบังคับให้ทุกคนทำสมาธิก่อน เมื่อทำสมาธิจิตสงบแล้วปัญญาจะเกิดขึ้น พระพุทธเจ้าไม่ได้สอน ถ้าดูตามตำราแล้ว ในครั้งพุทธกาลนั้น เรื่องทำสมาธิมีมาก่อนพระพุทธเจ้าของเรา สมัยที่พระพุทธเจ้าของเราเป็นพระโพธิสัตว์ก็ยังทำสมาธิอยู่ พระองค์จึงหลงอยู่ในสมาธินี้ตั้งห้าปีกว่าๆ จึงรู้จักช่องทางปฏิบัติเป็นพระพุทธเจ้าได้

เมื่อพระองค์เป็นพระพุทธเจ้าแล้วอย่างนี้ จึงเห็นว่าจะทำอย่างไรกับการภาวนาปฏิบัติเพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้า พระองค์จึงวางหลักปัญหานี้เป็นหลักสำคัญเอาไว้ เรียกว่า *ปัญญาสัมมาทิฐิ* ขึ้นเริ่มต้นจากคำสอนของพระพุทธเจ้า เริ่มต้นจากปัญญาตัวนี้ เรื่องทำสมาธิเป็นเรื่องรองลงมา

ถ้าหากว่ามีปัญญาเห็นชอบแล้วอย่างนี้ ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นสายสัมพันธ์ทั้งหมด จะมีการพิจารณาสิ่งใด ดำริของสิ่งใด ก็

เป็นสัมมา หรือว่า สัมมาสังกัปปो สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว สัมมาวายาโม สัมมาสติ สัมมาสมาธิ มันจะเป็นหลักสัมมาต่อเนื่องกันมาตลอด ถ้าเป็นสายเดียวกันแล้ว

แต่ถ้าผู้นั้นยังเป็นมิจฉาอยู่ในใจ ยังไม่เข้าใจ ยังมี ความยึดมั่นถือมั่น เข้าใจผิดในสิ่งต่างๆ นาๆ ว่าเป็นนั่นเป็นนี่ อยู่ นั่นแหละ ถือว่าเป็นมิจฉา ก็ **มิจฉา** หมายถึงว่า ความเห็นผิดจากแนวทางของพระอรียเจ้า ถ้าเราเห็นผิดไปจากแนวทาง พระอรียเจ้าอย่างนี้ จะไปภาวนาอย่างอื่นมันเป็นไปได้ มัน ต้องมาแก้ปัญหาคำเห็นผิดของเราให้หมดไปจากใจเรา เสียก่อน

ถ้าความเป็นมิจฉาไม่หมดไปจากใจตัวเองแล้วนี้ จะไป นึกคำบริกรรมทำสมาธิก็จะเป็นมิจฉาต่อไปตลอด หรือจะไป ดำริพิจารณาอะไร ก็เป็นมิจฉาเรียกว่า **มิจฉาสังกัปปो** ดำริผิด **มิจฉาวาจา** คำพูดต่างๆ ก็ผิด **มิจฉากัมมันโต** การงานต่างๆ ก็ ผิด **มิจฉาอาชีโว** การเลี้ยงชีวิตก็ผิด เป็นอย่างนี้ นี่คือทางสาย ที่มันผิด **มิจฉาวายาโม** การภาวนาปฏิบัติ ความเพียรก็ผิดตามๆ กัน **มิจฉาสติ** การระลึกได้ก็ผิด ตลอด **มิจฉาสมาธิ** ด้วย การ ตั้งมั่นของใจก็ผิด นี่คือสายทางที่ผิด

สายทางผิดทั้งหมดนี้ผิดมาจากการเริ่มต้น คือ มิจฉาทิฏฐิ ความเห็นผิดนั่นเอง อันนี้จะมาแก้จุดนี้เป็นหลักใหญ่ เป็นหลักสำคัญ เป็นหลักเริ่มต้น ถ้าเราไม่แก้จุดนี้ให้ได้ ให้หมดสิ้นไปจากใจเราแล้วนี้ ถึงจะทำได้ไป ก็มีความสงบเหมือนกัน แต่ตัวสงบนั้นมันเป็นมิจฉาสมาธิ คือ ความตั้งมั่นของจิต ซึ่งผิดร้อยเปอร์เซ็นต์

หลงลืมตัว

อย่างหนึ่งซึ่งนักภavanaปฏิบัติทั้งหลายควรเข้าใจ
เอาไว้ คือ *วิปัสสนูปกิเลส* ๑๐ อย่าง เรียกว่าเป็นภัยของสมาธิ
ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นจากมิจฉาสมาธิ

ภัยคืออะไร คือ *ความสว่าง* ถ้าคนไม่เข้าใจความสว่าง
แล้ว มักจะหลงตัวลืมตัวไปเลย ถ้าเมื่อใดขณะใดนั่งสมาธิไป
ไม่มีความสว่างเกิดขึ้น จะเกิดความหงุดหงิดใจ นั่งภาวนาไม่
ติด แล้วก็ถอนตัวไปเสีย นี้อย่างหนึ่ง

อย่างที่สอง เรียกว่า *ปีติ* ความปีติเป็นความเอิบอímใจ
พอใจ ตื่นเต้นภายในใจตัวเอง อาจจะมีน้ำตาไหล ขนพองสยอง
เกล้า ทั้งหมดนี้เรียกว่า ปีติ เกิดขึ้นเฉพาะบุคคล แต่ถ้าผู้ไม่
เข้าใจแล้ว จะถือว่าอาการนี้เป็นคุณธรรม ซึ่งไม่ใช่ อาการเหล่านี้
นี่จะเป็นฐานเกิดขึ้นของวิปัสสนูปกิเลสต่างหาก

วิปัสสนุ และ *วิปัสสนา* มีความใกล้เคียงกันมาก แต่ก็
ต่างกันแบบลึกๆ ในด้านความเห็น ส่วนฐานที่เริ่มต้น เราต้อง

เข้าใจก่อนทำสมาธิ ต้องศึกษาตัวนี้ให้เข้าใจ คือตัว ปัสสัทธิ

ปัสสัทธิ คือ ความสงบกาย ความสงบใจ จะอยู่ที่ไหน อย่างไร จะมีความสงบสงัดอยู่อย่างนี้ทั้งวันทั้งคืน จะยืนจะนอนอยู่ก็สงบสงัดอยู่อย่างนั้น ให้ระวังให้ดีกับความสงบเฉยๆ นี้ เพราะถ้าเรามีความเห็นผิดอยู่ ถึงสงัดอยู่ก็ผิดเช่นเดียวกัน

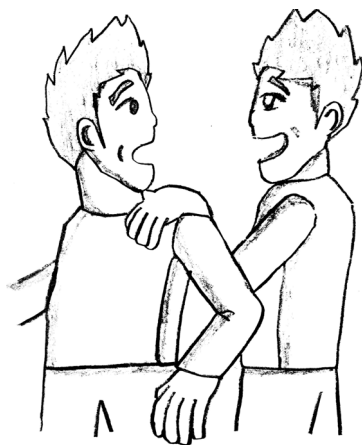
สุข คือ ความสุขที่เกิดขึ้นจากใจตนเอง เนื่องจากการทำสมาธินั้นมีความสุขเหมือนกัน แต่ความสุขนั้นอาจจะหลงได้ คือขาดความยังคิด ขาดเหตุขาดผล มีอะไรเกิดขึ้นแปลกๆ มีความสุขใจนิดๆ หน่อยๆ ก็หลงตัวเองว่า มีความสุขอย่างนี้ อยากให้ความสุขอย่างนี้มีกับเราตลอดไปตลอดชีวิต ลักษณะความหลงของความสุข เรียกว่า **โมหะสมาธิ** การหลงในความสุขของตัวเองอย่างนี้ก็ได้ เพราะมันเป็นฐานของวิปัสสนูเช่นเดียวกัน

ญาณ หมายถึง มีความรู้เกิดขึ้นที่ใจ บางทีนั่งสมาธิไปนิดหน่อย มีความรู้เกิดขึ้นอย่างนั้น มีความรู้เกิดขึ้นอย่างนี้ อยากรู้อะไร นึกถามตัวเองขึ้นมาก็รู้ขึ้นมาได้ แต่ถ้าคนไม่เข้าใจ จะเห็นว่าอันนี้เป็นญาณ ซึ่งเกิดขึ้นเพราะธรรมได้เกิดขึ้นกับเราแล้ว หลงความรู้ตัวเองไปเสีย อย่างนี้ใช้ไม่ได้ เพราะนี่ก็เป็น

วิปัสสนาข้อหนึ่ง

วิปัสสนาเกิดขึ้นจากอะไร เกิดขึ้นจากการทำสมาธิที่เป็น
มิจฉาสมาธิ มิจฉาสมาธิเกิดขึ้นจากอะไร เกิดจากความเห็นผิด
ต่อหลักความเป็นจริง ในการแก้ไขปัญญา ให้เริ่มต้นที่การ
แก้ไขความผิดของตัวเอง ซึ่งเกิดจากความเห็นผิดให้หมดไป
สิ้นไปเสีย จากนั้นจะภาวนาปฏิบัติอะไรก็ได้

การนึกคำบริกรรมต่างๆ ไม่แตกต่างกัน จะนึกคำบริกรรม
พุทโธ สัมมาอรหัง ยุบหนอพองหนอ ไม่แตกต่างกันเลย เหมือน
กันทั้งหมด คือมีจุดหมายปลายทางเดียวกัน คือต้องการให้จิต
มีความสงบ ต้องการให้จิตเรามีสติ ฉะนั้น การนึกคำบริกรรม
เหล่านี้ไม่แตกต่างกันอย่างใดทั้งสิ้น

ตนเตือนตน

ล

วนความแตกต่างกัน คือต้องการว่าจะทำอะไร จะสอนใจตัวเองให้มีความฉลาดรอบรู้ตามเหตุตามผล ตามหลักความเป็นจริงที่เป็นอยู่ มีอยู่ ในขณะปัจจุบันนี้ พุดง่ายๆ ว่า **หลักคำสอนของพระพุทธเจ้าว่า หลักสอนตน ตนเตือนตน ด้วยตนเอง** ถ้าตนเตือนตนไม่เป็นแล้วก็หมดสิทธิ์ เราเองสอนตัวเองเป็นไหม ถ้าเรายังสอนตัวเองไม่ได้ก็หมดสิทธิ์ทันที นั่นคือว่า ฝึกปัญญาขึ้นมาสอนตน

ปัญญาในที่นี้ คือปัญญาทางธรรม เพราะตามปกติแล้ว ปัญญาเรามีอยู่ แต่มั่นไปทางโลก แต่ตอนนี้ฝึกปัญญาที่มีอยู่ทั้งหมดนั้นมาสอนทางธรรม เพื่อเป็นไปในทางธรรม เป็นตามหลักความเป็นจริงทั้งหมด

หลักภาวนาปฏิบัติทั้งหมดนั้น รวดยอดง่ายๆ ว่า **หลักสอนใจ** ให้เป็นไปในความเห็นชอบ ให้รู้จริงเห็นจริงตามหลักความเป็นจริง ให้พ้นไปจากความหลงของใจที่มีอยู่ในปัจจุบัน

นี้ และหายจากความหลงที่จะเป็นไปในอนาคตด้วย นี่คือหลักปฏิบัติมันอยู่ตรงนี้ จุดสำคัญ จุดเด่นในการปฏิบัติเพื่อสอนใจที่ว่ามานี้ คือ *อุบายความคิด* ในความเข้าใจเหตุผลเล็กๆ น้อยๆ เพื่อเป็นข้อคิดในการปฏิบัติของเราต่อไป

ครั้งพุทธกาล พระพุทธเจ้าสอน *ปัญญา ศีล สมาธิ* คนเข้าใจและบรรลุธรรมผลได้เร็ว เดียวนี้คนว่า เมื่อทำสมาธิไปแล้วปัญญาเกิดขึ้น มันไม่จริง แต่ก็มีเขียนไว้ในหนังสือ ไม่มีใครในศาสนาพุทธของเราตั้งแต่ครั้งสมัยพุทธกาลแล้วว่า ทำสมาธิแล้วปัญญาเกิดขึ้น มีใครเป็นตัวอย่างบ้าง ไม่มี มีแต่ปัญญาก่อนทั้งนั้นเลย ทุกวันนี้มีหลายๆ อย่างที่คนเข้าใจผิด มันถึงยาก

หลักการทำสมาธิ เป็นหลักปลิกย่อย เป็นหลักเสริมหลักความจริง คือหลักปัญญา มาเปลี่ยนความเข้าใจเสียใหม่ มาเปลี่ยนความเห็นเสียใหม่ นั่นคือจุดเริ่มต้น จะเปลี่ยนได้ไหม

ครั้งพุทธกาลสอนอย่างนั้นมา ทุกวันนี้การสอนตามแบบอย่างสมัยพุทธกาลก็มีอยู่ แต่คนไม่ทำตาม ยุคนี้สมัยนี้ถ้าทำตามคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ว่ามานี้ จะมีคนบรรลุเป็นพระอริยเจ้ามากทีเดียว ทุกวันนี้มันย้อนศร เหมือนกับว่าทำ

สมาธิไปแล้วปัญญามันจะเกิดขึ้น เหมือนจะผุดขึ้น ผุดขึ้น ไม่ถูก คนละเรื่องกันเลย

ปัญญาคนเรามีอยู่ แต่ต้องมาตั้งเข็มทิศให้เป็นไปในความถูกต้องเท่านั้นเอง เป็นปัญญาขั้นพื้นฐานก็จริง แต่ในความเป็นพื้นฐานนี้ มันจะใหญ่โตได้ มันจะเติบโตได้ แต่ถ้าตั้งพื้นฐานมาจากสมาธิ มีแต่ผิดกับผิดอย่างเดียว เรามาเปลี่ยนความเห็นเสียใหม่ มาเปลี่ยนความเข้าใจเสียใหม่ คำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นอย่างนั้น เป็นหลักเปลี่ยนนิสัย เปลี่ยนความเข้าใจของคน หรือเปลี่ยนความเห็นของคนนั้นแหละ

กล้าหาญเฉียบขาด

จุดเด่นของคำสอนของพระพุทธเจ้าอยู่ที่ว่า การวางคำสอนไว้เป็นหลักภาวนาทั้ง ๒ หลักแบบอย่าง เมื่อหลักสมณะมีความสมบูรณ์ มีความมั่นคง และวิปัสสนาก็มีความมั่นคงและสมบูรณ์ ต่อไปมันจะเกิดปัญญาตัวหนึ่งขึ้นมา ปัญญาตัวนี้ชื่อว่า *ภาวนามยปัญญา* ปัญญาตัวนี้จะมีจุดเด่น เพราะจะเป็นปัญญาสำหรับที่จะลบล้างอาสวะกิเลสให้หมดไปสิ้นไปจากใจเท่านั้น ไม่มีอย่างอื่น

สมมติว่า นาย ก นาง ข ภาวนาปฏิบัติมีศีล มีสมาธิ มีความสมบูรณ์ เรียกว่าความเห็นถูกต้องทั้งหมด ภาวนามยปัญญาจะเกิดขึ้น เมื่อปัญญาตัวนี้เกิดขึ้นเมื่อไหร่ ผู้นั้นจะอยู่เป็นปุถุชนได้ไม่กี่นาที จากนั้นจะเปลี่ยนแปลงเป็นพระอริยเจ้าขึ้นมา ปัญญาตัวนี้เป็นปัญญาที่เกิดขึ้นมากับใครแล้วจะไม่มีใครเสื่อม จนกว่าผู้นั้นจะบรรลุเป็นพระอริยเจ้าเสียก่อนจึงจะหมดสภาพไป ภาวนามยปัญญาตัวนี้เกิดขึ้นมาแล้วจะเป็นตัวลบล้างกิเลสทั้งหมด แต่มันไม่เกิดกับคนในยุคนี้ง่าย ๆ มันต้อง

พร้อมเสียก่อนจึงจะเกิดขึ้น ถ้ายังไม่พร้อมจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย

ภาวนามยปัญญาตัวนี้จะเกิดขึ้นได้ มันต้องสร้างปัญญาค้นพื้นฐานเรียกว่า *สุตมยปัญญา* และ *จินตามยปัญญา* ให้มีความมั่นคงแน่นหนาเสียก่อน จนเป็นปัญญาสัมมาทิฐิเบื้องต้นแล้ว ค่อยขยับเขยื้อนขึ้นมาเป็นปัญญาในวิปัสสนา มีความพร้อมทุกอย่างทุกอย่างแล้วปัญญาจึงจะเกิด ต่อจากนั้นวิปัสสนาญาณจึงจะเกิดขึ้นในภายหลัง

วิปัสสนาญาณ ก็ดี หรือ *ปัญญาญาณ* หรือภาวนามยปัญญาก็ดี มันเป็นปัญญาที่มีจุดเด่น เป็นปัญญาที่กล้าหาญเฉียบขาด เมื่อเกิดขึ้นมาแล้ว หน้าที่มีอย่างเดียว คือละอาสวะกิเลสให้หมดไปสิ้นไปอย่างเดียว ปัญญาตัวนี้คนไม่เข้าใจ แต่อยากให้ปัญญาลักษณะอย่างนี้เกิดขึ้นกับเรา ทั้งที่ตัวเองมีความเห็นผิดร้อยเปอร์เซ็นต์ ต้องลบล้างความเห็นผิดของเราให้หมดไปเสียก่อน

ได้ให้ความคิด ความเข้าใจ เหตุผลเล็กๆ น้อยๆ เอาไว้เพื่อจะได้เป็นข้อคิดในการปฏิบัติของเราต่อไป วันนี้ให้อุบายธรรมะมา คิดว่าสมควรแก่กาลเวลา

ตั้งใจ

- วัตถุประสงค์** : เผยแพร่มรดกกรรมของ หลวงพ่อทูล ขิปปปัญญา
สำหรับผู้ที่ปรารถนาความสุขในชีวิต (กามาวจร)
จนถึงผู้ที่มุ่งหวังมรรคผลนิพพาน (โยคาวจร)
- รายละเอียด** : หนังสือชุดใจ ลำดับที่ 1 ถอดเทปจากธรรมเทศนา
ของหลวงพ่อทูล เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2537
ที่วัดป่าบ้านค้อ จ.อุดรธานี
- ISBN** :
- พิมพ์ครั้งที่ 1** : 25 กุมภาพันธ์ 2556
- จำนวนการพิมพ์** : 10,000 เล่ม
- ผู้จัดพิมพ์** : คณะศิษยานุศิษย์
- ถอดเทป** : พิราศิณี วิมลไชยจิต
- ภาพปก** : Tanawat Pisanuwongse
- ภาพประกอบ** : ด.ช. ณัฐวัชต์ เนาวรัตน์พงษ์
- ลิขสิทธิ์** : ขอสงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอกหรือพิมพ์ซ้ำเนื้อหา
ในหนังสือเล่มนี้ กรุณาติดต่อ KPY USA หรือ
วัดชานพราหมณ์มาราม

ข้อมูลการติดต่อ

San Fran Dhammaram Temple

2645 Lincoln Way, San Francisco, CA 94122

โทร. 1 (415) 753-0857

Website: watsanfran.org

E-mail: watsanfran@yahoo.com

KPY USA

19721 Scenic Drive, Redwood Valley, CA 95470

Website: kpyusa.org

E-mail: kpyusagroup@gmail.com

วัดป่าบ้านค้อ

ต.เขื่อน้ำ อ.บ้านฝ่อ จ.อุดรธานี 41160

โทร. (042) 250-730-1

Website: watpabankoh.com

E-mail: watbankoh@yahoo.com

โปรดติดตามหนังสือเล่มต่อไป

“รักพี่เสียดายน้อง” (สองใจ)

ผู้ใดมีความประสงค์จะสมทบทุนในการจัดพิมพ์หนังสือ
เล่มต่อไป กรุณาติดต่อ soratya@yahoo.com บัญชีออมทรัพย์
ธนาคารกรุงเทพ เลขที่บัญชี 650-0-12774-8

SAN FRAN DHAMMARAM TEMPLE

SAN FRANCISCO